

Virksomhederne er klar til grønne krav i offentlige udbud

Resume

Med bred opbakning på tværs af Folketinget lykkedes det i december 2019 regeringen at lande en klimalov. Klimaloven indebærer, at enhver siddende regering frem mod 2030 skal arbejde for, at Danmark får reduceret CO₂-udledningerne med 70 pct. Det er en ambitiøs opgave, hvor regeringen får brug for hjælp fra alle sider – også det private erhvervsliv. Det offentlige køber hvert år ind for ca. 380 mia. kr. svarende til 17 pct. af det danske BNP. Hvis den grønne omstilling skal lykkes, er det derfor essentielt, at det offentlige indkøb er med til at drive den grønne dagsorden. Det gælder både i forhold til de opgaver, som det offentlige selv løser, men i høj grad også på de områder hvor private leverandører leverer kerneydelser til det offentlige.

Den gode nyhed er, at virksomhederne står på spring for at levere på den grønne dagsorden. En undersøgelse blandt Dansk Erhvervs medlemmer viser, at virksomhederne er klar til, at det offentlige stiller større klimakrav i udbudsmaterialet. Tre ud af fire virksomheder mener, at klima og miljø bør være et parameter, når det offentlige sender opgaver i udbud. Derudover mener lige godt hver anden virksomhed direkte, at der bør stilles krav til, at opgaveløsningen bidrager til en reduktion af CO₂-udledningen.

Det står i skærende kontrast til situationen i dag. Blandt de 44 pct. af Dansk Erhvervs medlemmer, som sælger til det offentlige, svarer kun 11 pct. af virksomhederne, at klima- og miljøhensyn spillede en større rolle i vurderingen af tilbuddet, sidst de gav tilbud på en offentlig opgave.

Det er dog ikke kun virksomhederne, som ønsker klimahandling fra det offentlige. Den danske befolkning mener også overordnet set, at hensynet til klima og miljø er vigtigere end et snævert fokus på pris. Der er således bred opbakning blandt såvel borgere som virksomheder til, at hensynet til klima og miljø bør fylde mere, når det offentlige udbyder opgaver til private leverandører.

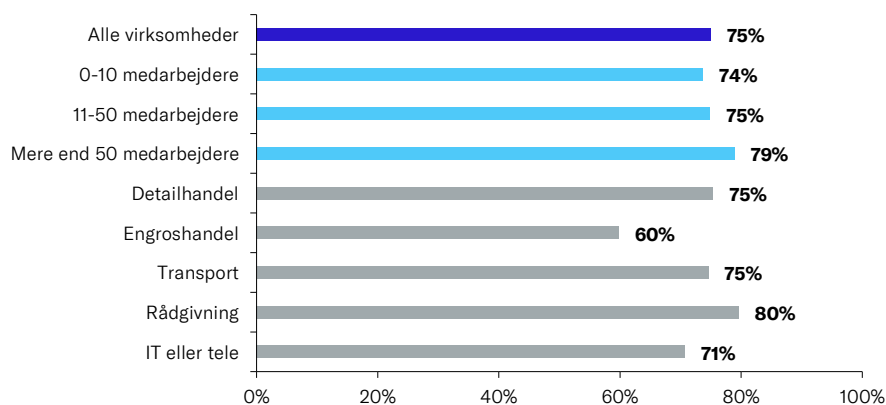
Af: Morten Jung, markedschef og Jakob Kæstel Madsen, analysekonsulent.

Virksomhederne efterspørger klima- og miljøhensyn i offentlige udbud

Hvis regeringen skal nå i mål med ambitionen om CO2-reduktion på 70 pct. inden 2030 er det helt essentielt, at klima- og miljøhensyn bliver tænkt endnu mere ind i opgaveløsningen i den offentlige sektor. Det offentlige købte i 2018 ind for ca. 380 mia. kr. svarende til 17 pct. af det danske BNP og er således en essentiel drivkraft i den grønne omstilling¹. Det offentlige konkurrenceudsatte i 2018 opgaver for lige i underkanten af 110 mia. kr. I de udbud, som ligger til grund for disse opgaver, efterspørger virksomhederne langt større hensyn til klima og miljø. Det er det helt klare budskab fra den medlemsundersøgelse, som Dansk Erhverv har foretaget i efteråret 2019.

Figur 1 nedenfor viser, at 75 pct. af virksomhederne mener, at klima og miljø bør spille en væsentlig rolle, når det offentlige sender opgaver i udbud. Derimod svarer kun 6 pct. af virksomhederne, at de ikke mener, at det bør være et parameter. Derudover er det interessant at bemærke, hvordan opbakningen til klima- og miljøkrav i udbud i det store hele er uafhængig af virksomhedsstørrelse og branche, se figur 1. Selv blandt mikrovirksomhederne med under 10 ansatte er der massiv opbakning til klima- og miljøkrav i offentlige udbud, mens der også på tværs af brancher er udtalt opbakning. I engrosbranchen, som er blandt de mest forbeholdne over for miljø- og klimakrav i offentlige udbud, støtter 60 pct. af virksomhederne udsagnet, mens rådgivningsbranchen er topscorer med 80 pct.

Figur 1: **Bør hensyn til klima og miljø være et parameter, når det offentlige sender opgaver i udbud?**

Kilde: Dansk Erhverv, oktober 2019.

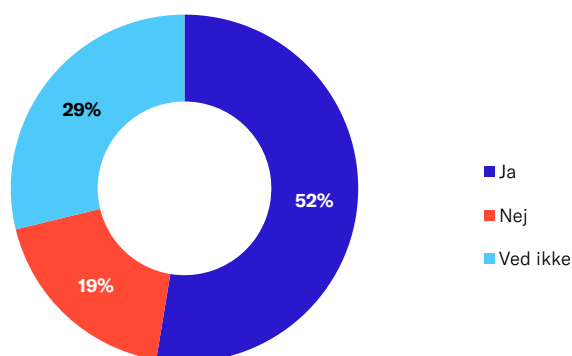
Anm: n (alle virksomheder) = 763. n (0-10 medarbejdere) = 388. n (11-50 medarbejdere) = 247. n (mere end 50 medarbejdere) = 128. n (detailhandel) = 134. n (engroshandel) = 82. n (transport) = 150. n (rådgivning) = 49. n (IT og tele) = 82.

Krav til CO2-reduktion i offentlige udbud støttes af Dansk Erhvervs medlemmer

Udover en massiv støtte blandt Dansk Erhvervs medlemmer til at inddrage klima- og miljøhensyn i offentlige udbud, viser resultaterne af Dansk Erhvervs medlemsundersøgelse også, at der er en bred opbakning til deciderede CO2-reduktionskrav i løsningen af offentlige opgaver, som det offentlige markedsprøver.

Virksomhederne angiver meget tydeligt, at de er klar til konkrete og håndfaste krav, herunder fx krav om reduktion af CO2. Der er således 52 pct. af Dansk Erhvervs medlemmer, som støtter op om CO2-reduktionskrav, når det offentlige sender opgaver i udbud. Ligesom ovenfor er der også bred opbakning hertil på tværs af virksomhedsstørrelse og branche (ikke vist i figur).

Figur 2: **Når det offentlige markedsprøver opgaver, skal der så stilles krav om, at løsningen bidrager til en reduktion af CO2-udledningen?**

Kilde: Dansk Erhverv, oktober 2019.

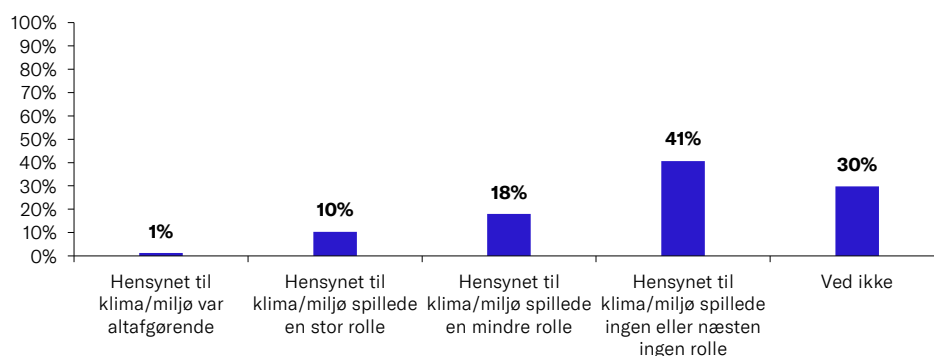
Anm: n = 763.

I dag spiller klima- og miljøhensyn i offentlige udbud sjældent en større rolle

Dansk Erhvervs medlemmer er storleverandører af varer og særligt serviceydelser til den offentlige sektor. I dag har 44 pct. af Dansk Erhvervs medlemmer salg til det offentlige på tværs af en lang række brancher. Langt de fleste af disse virksomheder oplever ikke, at klima- og miljøhensyn spiller nogen nævneværdig rolle i offentlige udbud.

Kun 11 pct. af Dansk Erhvervs medlemmer, som har offentlige kunder, vurderer, at klima- og miljøhensyn spillede en stor eller altafgørende rolle, sidst de bød på en offentlig opgave. Derimod angiver hele 41 pct. af virksomhederne, at klima- og miljøhensyn spillede ingen eller næsten ingen rolle i det udbud, som de senest bød på. Billedet er det samme, når man ser på tværs af virksomhedsstørrelse og branche. Den eneste branche, der skiller sig en smule ud er transportbranchen, hvor 21 pct. oplevede, at hensynet til klima og miljø spillede en større rolle (ikke vist i figur).

Figur 3: **Hvis du tænker på den sidste offentlige opgave, som din virksomhed bød på, hvilken rolle spillede hensynet til klima og miljø så i vurderingen af tilbuddet?**

Kilde: Dansk Erhverv, oktober 2019.

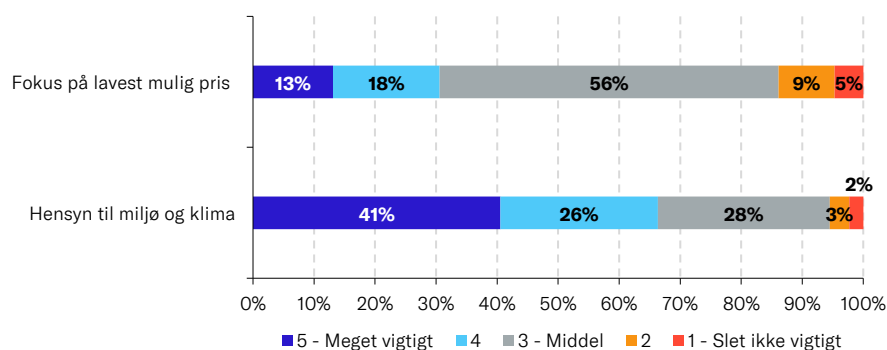
Anm: n = 339. Det er kun virksomheder, som sælger til det offentlige, som har fået dette spørgsmål.

Klima- og miljøhensyn betyder mere end pris for danskerne, når det offentlige køber ind hos private leverandører

Det er ikke kun virksomhederne, som efterspørger større fokus på klima- og miljøkrav, når private leverandører løser opgaver for det offentlige. Valgkampen op til folketingsvalget 2019 havde klima og miljø som det altoverskyggende temaⁱⁱ. Derfor er det heller ikke overraskende, at befolkningen prioriterer miljø- og klimahensyn højt, når de skal vurdere, hvordan det offentlige bør bruge deres skatte kroner til at købe ind.

Det er bemærkelsesværdigt, at klima- og miljøhensyn er vigtigere end et snævert fokus på pris for den gennemsnitlige dansker. Der er således 67 pct. af danskerne, som mener, at hensyn til klima og miljø er vigtigt, når private virksomheder løser offentlige opgaver, mens kun 31 pct. mener, at fokus på laveste pris er vigtigt.

Figur 4: **Angiv på en skala fra 1-5, hvor vigtigt du synes, følgende er, når private virksomheder løser offentlige opgaver.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, november 2019.

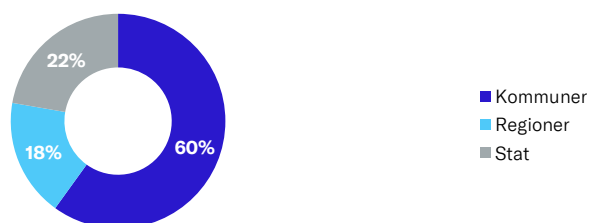
Anm: n = 1.010.

Vigtigheden af klima- og miljøhensyn i den offentlige opgaveløsning er ikke betinget af alder. Der er således nogenlunde lige stor opbakning til vigtigheden af klima- og miljøhensyn på tværs af de fem aldersgrupper. Ser man fx på de unge i alderen 18-29 år, mener 68 pct. af gruppen, at klima- og miljøhensyn er vigtige, mens tallet er 67 pct. for den ældste aldersgruppe i alderen +60 år (ikke vist i figur).

Offentlig-privat samarbejde i kommunerne er afgørende for, at 2030-målet kan indfries

Det offentlige konkurrenceudsatte i 2018 opgaver for 106,7 mia. kr. fordelt på 64,1 mia. kr. i kommunerne, 19 mia. kr. i regionerne og 23,8 mia. kr. i statenⁱⁱⁱ. Kommunerne er altså med afstand den offentlige aktør, som bruger private leverandører mest. I procent svarer det til, at 60 pct. af de konkurrenceudsatte opgaver ligger i kommunerne, se figur 5.

Figur 5: **Fordelingen af værdien af konkurrenceudsatte offentlige opgaver på tværs af kommuner, regioner og stat.**

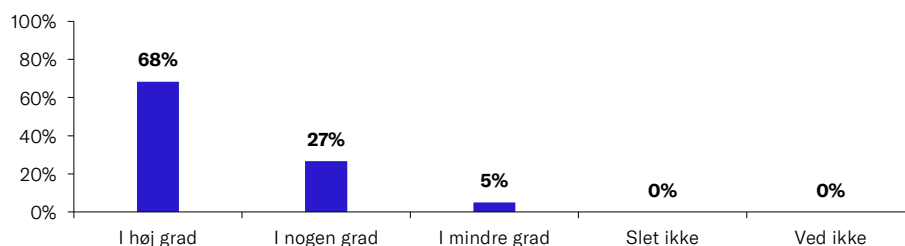

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger på baggrund af "Status for offentlig konkurrence", KFST, 2019.

Anm: Den samlede værdi af de opgaver, som blev konkurrenceudsat i 2018 i det offentlige, var 106,7 mia. kr.

Kommunerne spiller selv en vigtig rolle, men anerkender også til fulde, at et godt offentlig-privat samarbejde er nøglen til at komme i mål med 2030-målsætningen om en CO₂-reduktion på 70 pct. Således angiver 95 pct. af kommunerne i Dansk Erhvervs kommunaldirektørundersøgelse at samarbejde mellem kommuner og det private erhvervsliv er en forudsætning for at nå i mål med 2030-målsætningen.

Figur 8: **I hvilken grad mener du at samarbejde mellem kommuner og det private erhvervsliv er en forudsætning for at nå i mål med en CO₂-reduktion på 70% i 2030?**

Kilde: Dansk Erhvervs kommunaldirektørundersøgelse, november 2019.

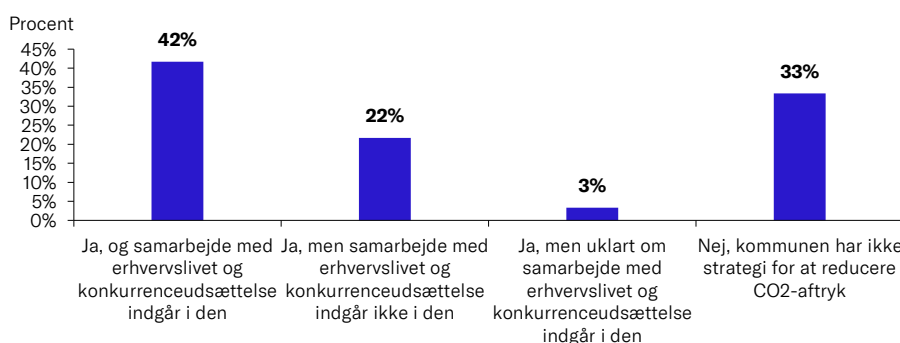
Anm: n = 60.

Der mangler strategisk fokus på offentlig-privat samarbejde i kommunerne, når det kommer til reduktion af CO2-udledningen

Der er ingen tvivl om, at kommunerne ser det private erhvervsliv som en vigtig medspiller i arbejdet henimod at sikre opnåelse af 2030-målsætningen. Resultaterne viser dog også, at kommunerne lader meget tilbage at ønske i forhold til at have en klar plan for, hvordan erhvervslivet skal bidrage til denne omstilling.

Helt overordnet set har 33 pct. af kommunerne slet ikke en strategi for, hvordan de vil reducere deres CO-udledning. Derudover har 25 pct. en strategi for CO2-reduktion i kommunen, men uden at have en (tydelig) plan for, hvordan man inddrager erhvervslivet i dette arbejde. Endelig er det kun 42 pct. af de danske kommuner, der har en strategi for CO2-reduktion i kommunen, som involverer samarbejde med det private erhvervsliv. Selvom der er mange gode hensigter fra kommunerne, mangler der i høj grad en strategisk retning for deres arbejde med erhvervslivet og den ambitiøse 2030-målsætning.

Figur 7: Har kommunen en strategi for at reducere sit CO2-aftryk?

Kilde: Dansk Erhvervs kommunaldirektørundersøgelse, november 2019.

Anm: n = 60.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 26. februar 2020.

Dansk Erhvervs medlemsundersøgelser

Dansk Erhverv har foretaget en medlemsundersøgelse, som skulle afdække virksomhedernes holdning til klima- og miljøhensyn i offentlige udbud. Der er 763 virksomheder, som har svaret på undersøgelsen. Disse virksomheder er repræsentative for Dansk Erhvervs medlemmer på en række baggrundsvariable, såsom størrelse, branche og region. Stikprøven er dog ikke repræsentativ for det samlede danske erhvervsliv, da Dansk Erhverv ikke har medlemmer inden for bestemte brancher. Den maksimale stikprøveusikkerhed i en undersøgelse med 763 respondenter er +/- 3,6 pct. point. Usikkerheden er naturligvis større i de tabeller eller figurer, som bygger på færre respondenter.

Dansk Erhvervs befolkningsundersøgelser

Norstat har på vegne af Dansk Erhverv foretaget en repræsentativ befolkningsundersøgelse af danskernes holdning til klima- og miljøhensyn, når det offentlige køber ind hos private virksomheder. Norstat har spurgt 1.000 danskere, som afspejler den danske befolkning på variablene køn, alder og region. Den maksimale stikprøveusikkerhed i en undersøgelse med 1.000 respondenter er +/- 3,1 pct. point. Usikkerheden er naturligvis større i de tabeller eller figurer, som bygger på færre respondenter.

Dansk Erhvervs Kommunaldirektørundersøgelse 2019

Dansk Erhverv har i samarbejde med Danske Kommuner undersøgt kommunernes holdning til en række spørgsmål om den grønne dagsorden. Undersøgelsen består af et spørgeskema med ni spørgsmål om blandt andet klimamål, offentlig-privat samarbejde og klima- og miljøhensyn i udbud. Undersøgelsen er sendt til Danmarks 98 kommunaldirektører. 60 af landets kommuner har besvaret spørgeskemaet. Stikprøven er fint repræsentativ for landets kommuner på tværs af størrelse, region og borgmesterens partifarve.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til analysekonsulent Jakob Kæstel Madsen på jk@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6079.

Henvendelser angående offentlig-privat samarbejde kan ske til markedschef Morten Jung på mju@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6077.

NOTER

ⁱ Kilde: Danmarks Statistik (OFF3, OFF14 og NAHO2). Det offentlige indkøb er estimeret på baggrund af OFF3 og OFF14, mens BNP er hentet fra NAHO2. KFST's "Status for offentlig konkurrence 2019" angiver det offentlige indkøb til 370 mia. kr. Det korrekte tal er dog 383,6 mia. kr. (ca. 380 mia. kr.), da Danmarks Statistik har korigeret tallene siden offentliggørelsen af KFST's rapport.

ⁱⁱ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/forskerne-har-talt-ja-det-blev-et-klimavalg>

ⁱⁱⁱ <https://www.kfst.dk/media/55713/status-for-offentlig-konkurrence-2019-091219.pdf>